

"Olemme historian käännekohdassa"

Patriarkka Bartolomeoksen esitelmä Suomen luontokeskus Haltiassa
11.9.2023.

Kunnioitetut vaikuttajat, arvoisat vieraat ja rakkaat nuoret miehet ja naiset Suomessa,

On valtava kunnia ja ilo saada vierailta Haltian vaikuttavassa luontokeskuksessa, joka heijastaa Suomen luonnon kauneutta ainutlaatuisten näyttelyjen ja karun luonnon kautta. Tämä vuosi tarkoittaa Haltialle kymmenvuotisjuhlaa ja se on omistettu ulkoilulle ja ulkoilmalle. On mahdotonta ajatella viehättävämpää paikkaa tälle Nuorten planeetta -seminaarille. Iloitsen myös kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteerin, tohtori **Eeva Furmanin** seurasta. Hänen läsnäolonsa täällä tänään todistaa maanne sitoutumisesta luonnon suojeluun ja ylläpitoon.

Kuten ehkä saatatte tietää, Ekumeeninen patriarkaatti on pitkään ja monitahoisesti osallistunut ekologisiin keskusteluihin aina vuodesta 1989 alkaen, jolloin se antoi ensimmäisen ympäristöä koskevan paimenkirjeensä. Oman, yli 32-vuotisen palvelutehtäväni kohteena ja huolena on ollut maapallo Jumalan ainutlaatuisena lahjana ja luomakuntana. Yrityksemme pitää asiaa esillä niin hallitusten kuin kirkollisten päättäjienkin keskuudessa on johtanut meidät organisoimaan kansainvälisiä, uskontojenvälisiä sekä poikkitieteellisiä symposiumeja ympäri maailmaa alueilla, jotka ovat haavoittuvaisessa asemassa, kuten Amazonilla ja Jäämerellä, Adrianmerellä ja Itämerellä, Missisippillä ja Välimerellä. Ja yhä tänäkin päivänä me jatkamme tätä todistusta ja julkaisemme urauurtavia yhteisiä julistuksia paavi Franciscuksen ja Canterburyn arkkipiispa Justin Welbyn kanssa.

Haltia tunnetaan sen kattavista ja poikkeuksellisista luontopoluista, jotka sopivat monenlaiseen toimintaan (muun muassa kävelyyn, pyöräilyyn ja retkeilyyn) taitotasoltaan erilaisille ihmisille. Saattaa tulla yllätyksenä, että

vaikka olen jo yli 80-vuotias, niin eräs rakkaimmista harrastuksistani on vaeltelu, johon kehitin intohimon jo varhaisimpina vuosinani pienellä saarella Turkin edustalla. Kun kalenterini näyttää täyttyvän kirkon hallinnosta, jumalanpalveluksista ja palvelutehtävistä, rakastan kävelyä luonnonpuistoissa ja suojelualueilla, niin niityillä kuin metsissäkin. Näin on erityisesti kotisaarellani Imbrosissa, jossa pyrin vierailemaan useamman kerran vuodessa. Myös kiireisessä ja liiankin tiuhaan asutetussa Istanbulissa etsiskelen jatkuvasti sopivia paikkoja, joissa voin kävellä ystäväni kanssa. Nuo hetket ovat niitä, joista ammennan inspiraatiota monimutkaisiin velvollisuuksiini ja samalla vetäydyn hetkeksi hiljaisuuteen vaativista vastuistani.

Oma kunnioitukseni luontoa kohtaan kumpuaa suoraan elämän ja maailman pyhästä luonteesta. Olen aina katsonut luontoa hengellisestä näkökulmasta. Olen aina kunnioittanut luomakuntaa paikkana, jossa voin kohdata ja kokea yhteyttä Luojaan. Pienenä poikana lyöttäydyin usein paikallisen kylän papin, isä **Asterioksen** seuraan ja me menimme yhdessä toimittamaan palveluksia Imbrosin kukkuloiden syrjäisiin kappeleihin. Lähdimme liikkeelle auringon noustessa ja kannoimme tarvittavat kirkkotavarat noiden jyrkänteiden ihastuttaviin kappeleihin. Noilta huipuilta saatoimme nähdä Egeianmeren monesta kulmasta, nähdä Turkin, Kreikan ja jopa Athos-vuoren. Isä Asterioksen lapsenlapsi, jolla on itse asiassa sama nimi kuin isoisälläään ja jonka vihin papiksi vuonna 2010, on tänä päivänä tuon saman kylän kirkon pappi. Joten ymmärrätte, että jo hyvin nuorena vuorten kauneus yhdistyi mielessäni jumalallisen liturgian ihanuuteen.

Itse asiassa olen varma, että tämä yhteys johtuu siitä, että luonto tuntuu tarjoavan minulle suuremman, laveamman ja panoraamisen näkymän maailmaan. Luonnon kauneus johtaa meitä kaikkia avarampaan ja avoimempaan näkyyn elämästä ja luodusta maailmasta. Asetelmaa voisi ajatella kameran laajakulmaobjektiivina. Juuri tämä näky on viime kädessä se tekijä, joka estää ihmisiä riistämästä tai käyttämästä väärin planeettamme luonnonrikkauksia. Samaa tapaan uskoni tarjoama linssi suo minulle

paremmat valmiudet kohdata sellaisia ongelmia kuten merikalastusalueiden uhanalaisuuden, kosteikkojen katoamisen, koralliriuttojen vahingoittumisen tai ylipäänsä eläinten tai kasvien tuhon.

Sillä kuten muinainen kristillinen rukous sanoo:

Taivaat julistavat hänen kunniaansa, maa hänen hallitustaan ja meri hänen valtaansa. Koko aineellinen ja henkinen luomakunta julistaa alati hänen suuruuttaan.

[“(Τριάς γὰρ, εἷς Θεὸς παντοκράτωρ.) Οὐ τὴν δόξαν οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται, ἡ δὲ γῆ τὴν Αὐτοῦ δεσποτείαν, καὶ ἡ θάλασσα τὸ Αὐτοῦ κράτος, καὶ πᾶσα αἰσθητὴ καὶ νοητὴ κτίσις τὴν Αὐτοῦ μεγαλειότητα κηρύττει πάντοτε”]

Luonto on kirja, joka seisoo edessämme avoimena, valmiina meille lukea ja oppia. Jokainen kasvi, eläin ja mikro-organismi kertoo ainutlaatuisen tarinan, raottaa osaltaan syvää mysteeriä ja suhtautuu toisiin ällistytävällä harmonialla. Sama tarina ja mysteeri on tavattavissa myös galakseista, joissa lukemattomat tähdet kuvaavat samaa mystistä kauneutta ja matemaattisia suhteita.

Ja emme suinkaan tarvitse tätä näkökulmaa uskoaksemme Jumalaan tai edes todistaaksemme hänen olemassaoloaan. Me tarvitsemme sitä hengittääksemme, tarvitsemme sitä selvitäksemme, tarvitsemme sitä yksinkertaisesti ollaksemme olemassa. Tätä todellisuutta kuvasi eräs mystikko 600-luvulla ”kosmiseksi liturgiaksi”, yhteiseksi ilon ja rakkauden juhlaaksi.

Tämä tarkoittaa, että on valitettavaa, jos elämme elämäämme huomaamatta ympäristön juhlakonserttia, jota soitetaan alati silmiemme ja korviemme edessä. Tässä kosmisessa orkesterissa pienimmälläkin yksityiskohdalla on elintärkeä roolinsa ja jokainen arkipäiväinen asia osallistuu kokonaisuuteen mitä merkittävimmällä tavalla. Ylipäänsä ei yhtään mikään, ei ihminen, elollinen olento, solu tai luonnon ainesosa, ole erotettavissa kokonaisuudesta

ilman, että koko sinfonia muuttuu. Emme voi poistaa kuvasta yhtään ainutta puuta tai eläintä ilman, että kuva vääristyy, jollei suorastaan tuhoudu kokonaan.

Kysymys, johon meidän on vastattava, kuuluu näin: milloin lakkaamme kuulemasta tätä harmonista musiikkia? Sillä on jatkuva rytmensä, vaikka emme sitä tiedostaisikaan. Milloin opimme tämän pyhän kielen aakkoston, joka on niin salaperäisesti kätkeytyneenä luontoon? Samalla se on mitä selkeimmin esillä luodussa maailmassa ympärillämme. Milloin opimme syleilemään sitä uskomatonta kauneutta, jonka Jumalan läsnäolo saa maailman ruumiissa esiin? Sen sävyt ovat kuitenkin jo nyt niin selkeästi näkyvissä. Ja käytännöllisessä mielessä, milloin hyväksymme sen, että meidän on elettävä vaatimattomammin nykyisen ahneuden sijaan? Vain näin voimme torjua ekologisen kriisin.

Näihin haasteisiin ja kysymyksiin vastaamisessa teidän roolinne nuorina maailmankansalaisina on mitä keskeisin. On toki totta, että nykypäivänä kohtaamamme ympäristöhaasteet ovat ennennäkemättömiä, mutta niin ovat myös mahdollisuudet. Ja teidän sukupolvenne seisoo eturintamassa tarttumaan näihin mahdollisuuksiin. Miksi? Sillä teillä on hallussanne ennennäkemätön ja sammumaton intohimo, kestävyys ja kyky unelmoida maailmasta, jota hallitsevat toisenlaiset prioriteetit ja päämäärät. Juuri nuoret sukupolvet ovat historiassa usein johtaneet muutosta. Olipa kyse kansalaisyhteiskunnasta tai tasa-arvosta ja inklusiivisuudesta, on taustalla vaikuttanut aina nuoruuden henki, joka on puhaltanut perustavanlaatuiset ja vallankumoukselliset muutokset liekkiin.

Ajatelkaa ekologista kriisiä. Kohoavat lämpötilat, sulavat napajäät, katoavat lajit. Nämä eivät ole vain sensaatiohakuista otsikoita. Ne ovat kiireellisiä kutsuhuutoja toimintaan. Ja vaikka oma sukupolveni on vastuussa aiheuttamastamme vahingosta planeetalle ja sen rikkauksille, näemme jo nyt nuorten vastaavaan tähän kutsuun. Sillä kyseessä on teidän tulevaisuutenne ja te haluatte suojella sitä. Vaikka haasteiden mittasuhteet voivat joskus

vaikuttaa lannistavilta, tulee teidän muistaa, että muutos ei aina ala valtavista kumouksista, vaan se alkaa yksittäisistä teoista. Se alkaa teistä! Jokaisella teistä on voima innoittaa ja toimia opetuksena omissa piireissänne.

Lisäksi digitaalinen aika tarjoaa teille työkaluja, joita ei mikään aiempi sukupolvi ole pitänyt hallussaan. Voitte silmänräpäyksessä olla yhteydessä samaan tapaan ajatteleviin kaikkialla maailmassa. Voitte jakaa tietoa, suunnitelmia ja energiaa. Teidän äänenne voidaan saada kuulluksi vallan torneihin. Joten varmistakaa, että valjastatte teknologian voimat ympäristön hyväksi. Eikä kyse ole vain teknologian käytöstä tai aktivismista. Kyse on myös pienistä arkipäivän valinnoista. Kuten vaikkapa puun istuttaminen, kertakäyttöisten muovituotteiden käytöstä kieltäytyminen, toisten ihmisten opettaminen tai ohjaaminen toimintaan – kaikki nämä valinnat lasketaan ja yhdessä niistä tulee paljon. Ja kun vaikutatte ystäviinne, perheisiinne ja yhteisöihinne, saatte aikaan muutosajan, joka lyö yli maanosien.

Ympäristömme ei ole vain elämämme kulissi tai tausta. Se on se lava, jolla myös ihmisen tarina etenee. Puolustamalla ja vaalimalla sitä teette hyvin paljon enemmän kuin pelkästään suojelette puita, eläimiä tai valtameriä. Itse asiassa suojelette tällöin kokonaisia kulttuureja, yhteisöjä ja muistoja. Tällöin varmistatte, että tulevat sukupolvet eivät yksin selviä, vaan kukoistavat! Maapallo ei ole vain kotimme, vaan elämämme lähde ja perintö. Jokainen henkäys ilmaa, jokainen vesipisara, jokainen maakaistale on elävä testamentti, todistus hienosyisestä, monitasoisesta ja hauraasta elämästä. Planeettamme huutaa; sen metsät, valtameret ja taivaat lähettävät meille hätäkutsua. Olemme historian käännekohdassa. Ne valinnat, joita nyt teemme, erityisesti te nuoret miehet ja naiset, tulevat muovaamaan planeettamme kohtaloa sukupolvien ajaksi.

Saatatte kysyä nyt miksi uskonnollinen johtaja, ortodoksinen patriarkka on kiinnostunut ympäristönsuojelusta? Mitä tekemistä Jumalalla on ekologisen kriisin kanssa? Voin kertoa, että oma mielenkiintoni ja huoleni luontoa kohtaan ei kumpua politiikasta tai taloudesta. Työni tietoisuuden

levittämisessä luonnon suojelun ja varjelun tärkeydestä ei nojaa muoti-ilmiöihin tai ole osa jotakin PR-kampanjaa. Kyse on kristillisestä vakaumuksestani ja uskostani Jumalaan, joka on luonut kaikki asiat, niin näkyvät kuin näkymättömätkin. Se on uskoa Jumalaan, jonka oma Poika tuli ihmiseksi, jotta maailma voisi elää. Tämä on kristillisen opetuksen ja perinteen ydinolemus.

Ja se tarkoittaa, että olemme kaikki osa jotain paljon itseämme suurempaa. Puiden kuiskinnassa, merten avaruudessa ja lapsen silmissä näemme heijastuksen jumalallisesta. Jumalan läsnäolo opettaa meille rakkauden, huolenpidon ja luomakunnan kunnioituksen arvoja. Palvelemalla Jumalaa Luojana kunnioitamme maata hänen luomakuntanaan. Ajatelkaa maailmaa, jossa luonnosta huolehtiminen ei olisi vain henkilökohtainen mielenkiinnon kohde, vaan jumalallinen vastuukysymys. Pyydän teitä etsimään innoitusta Raamatusta, rukouksista sekä hengellisiltä johtajilta. Muistakaa kantaa soihtua. Luonto on polku ja Jumala on valo.

Rakkaat ystävät,

Te olette planeetan terveyden ja eheyden tulevia vartijoita. Ja vakuutan teille, että nuoruuden innolla, ilmastokriisin vastaamisen kiireellisyydellä ja Jumalan käskyillä on erottamaton yhteytensä. Tämä seikka valaa minuun valtavaa toivoa. Te! Teidän sammumaton energianne, pidäkkeetön luovuutenne ja vankkumaton vakaumuksenne saada muutos aikaan muistuttaa meitä kaikkia siitä, että tulevaisuus ei ole kiveen kirjoitettu, vaan se on kirjoitettu ihmisten, erityisesti nuorten, mieliin ja sydämiin.

Siunatkoon Jumala teitä, teidän perheitänne ja teidän ystäviänne.